

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 września 2020 roku, wydanym w sprawie sygn. akt I C 350/20, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zasądził od pozwanego M. B. na rzecz powoda G. (...) Bank z siedzibą w W. kwotę 60.181,87 złotych z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 11 października 2019 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 3.027 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżyła apelacją strona pozwana zaskarżając wyrok w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił:

a) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy tj. art. 206 k.p.c. w zw. z art. 128 k.p.c. w zw. z art. 133 § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie polegające na nedoręczeniu pełnomocnikowi pozwanego, w terminie umożliwiającym odniesienie się do jego treści, pisma procesowego powoda stanowiącego odpowiedź na sprzeciw pozwanego i w konsekwencji pozbawienie pozwanego możliwości odniesienia się do przedstawionych dowodów stanowiących podstawę wydania rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji i w konsekwencji pozbawienie pozwanego możliwości obrony swoich praw, stanowiącą tym samym okoliczność uzasadniającą zarzut nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c.;

b) nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie pozwanego możliwości obrony swych praw, stanowiącą przesłankę nieważności określoną w art. 379 pkt. 5 k.p.c. wynikającą z okoliczności zamknięcia rozprawy w dniu 16 września 2020 r. i wydania orzeczenia w sprawie, pomimo tego, że pełnomocnikowi pozwanego nie doręczono przez Sąd pisma procesowego powoda stanowiącego odpowiedź na sprzeciw pozwanego wobec czego strona pozwana nie miała możliwości do chwili wyrokowania poznania jego treści a także nie mogła w żadnym stopniu ustosunkować się do zarzutów, twierdzeń i wniosków w nim zawartych ;

c) nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie pozwanego możliwości obrony swych praw stanowiącą przesłankę nieważności określoną w art. 379 pkt. 5 k.p.c., wynikającą z okoliczności zamknięcia rozprawy w dniu 16 września 2020 r. i wydania orzeczenia w sprawie, pomimo tego, że pełnomocnikowi pozwanego nie doręczono zawiadomień o terminach rozpraw, co doprowadziło do uniemożliwienia pozwanemu przedstawienia swojego stanowiska i obronę swych praw.

Apelujący wniosł o uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, za obie instancje według norm przepisanych.

Jako wniosek ewentualny skarżący wniosł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył:

Analiza akt przedmiotowej sprawy, prowadzi do wniosku, że postępowanie przez Sądem I instancji dotknięte było nieważnością z uwagi na pozbawienie pozwanego możliwości obrony jego praw – art. 379 pkt 5 k.p.c.

Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, jest dokonywana na podstawie konkretnych okoliczności sprawy. O nieważności postępowania z omawianej przyczyny można mówić tylko wówczas, gdy strona została pozbawiona uprawnień procesowych wskutek wadliwego postępowania sądu, a nie wtedy, gdy strona na skutek własnego działania z uprawnień tych nie skorzystała. Określone środki procesowe, także te, które mają na celu

zagwarantowanie stronom ich praw, winny być przez strony wykorzystywane w sposób właściwy i służący rzeczywiście realizacji tych praw (por: Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 marca 2002 r., III CKN 461/99, LEX nr 54479).

Przy analizie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, należy najpierw rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, a w drugiej kolejności trzeba sprawdzić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, w końcu należy zbadać, czy pomimo realizacji tych przesłanek strona mogła bronić swych praw, mimo uchybień procesowych. Tylko w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych trzech przesłanek, można odpowiedzieć twierdząco, że strona została pozbawiona możliwości działania.

Jak ustalono w niniejszej sprawie w dniu 10 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Łodzi na skutek wniesionego przez powoda pozwu wydał nakaz zapłaty w sprawie zawisłej za sygnaturą II Nc 2002/19. Pozwany od wydanego nakazu zapłaty dnia 10 stycznia 2020 r. złożył sprzeciw. Pełnomocnik pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty jako adres do doręczeń wskazał adres siedziby swojej kancelarii, tj. ul. (...) piętro, (...)-(...) Ł.. Jednakże Sąd Rejonowy w dniu 1 czerwca 2020 roku, przesłał pisma powoda stanowiące między innymi odpowiedź powoda na sprzeciw pozwanego, oraz kolejne pismo powoda z dnia 20.03.2020 roku, a także zawiadomienia terminach rozpraw na adres ul. (...) w Z.. Jak wynika z analizy akt przedmiotowej sprawy nie jest to adres siedziby kancelarii jego pełnomocnika i adres ten nigdy nie został wskazany przez pełnomocnika pozwanego jako adres do doręczeń.

Podzielić należy pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony min. w wyroku z dnia 26 czerwca 2012 r., II PK 273/11, że niedoręczenie stronie odpisu pisma procesowego przeciwnika z reguły nie pozbawia strony możliwości obrony jej praw i nie powoduje nieważności postępowania z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 k.p.c. Jednak jak wynika z akt sprawy w wymienionych wyżej pismach przedstawione zostały przez powoda twierdzenia i dowody fundamentalne – jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu I instancji – dla kierunku rozstrzygnięcia sprawy, a pozwany – bez jakiegokolwiek własnego uchybienia – nie miał o nich jakiegokolwiek wiedzy.

Mając na uwadze zarzuty apelacji w tym zakresie okazały się zasadne.

Niezależnie od powyższego w jedynej przeprowadzonej w niniejszej sprawie rozprawie, po zamknięciu której doszło do wydania i ogłoszenia zaskarżonego wyroku, nie uczestniczył zarówno pozwany (choć o jej terminie został zawiadomiony), lecz co istotne nie uczestniczył w niej niego profesjonalny pełnomocnik procesowy, co było konsekwencją niezawiadomienia go o terminie owej rozprawy.

W świetle powyższych ustaleń należy podzielić zarzut skarżącego, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji po złożeniu przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty oraz w zakresie wyrokowania jest dotknięte nieważnością postępowania z art. 379 pkt. 5 k.p.c..

Przytoczona podstawa nieważności postępowania jest spełniona, jeżeli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła - wbrew swej woli - brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, z. 3, poz. 66; z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999 Nr 5, poz. 41 - dodatek; z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 Nr 12, poz. 220; z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/o; niepublikowane; z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01, niepublikowane i z dnia 22 maja 2014 r., IV CSK 545/13, niepublikowane). Sytuacja taka zachodzi m.in., gdy wady zawiadomienia o terminie rozprawy, jedynej albo bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia, uzasadniały odroczenie rozprawy, a sąd rozpoznał sprawę i wydał orzeczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSNC 1975 Nr 5, poz. 84; z dnia 15 stycznia 1999 r., II CKN 139/98, LEX nr 1214381; z dnia 6 marca 2002 r., III RN 12/01, niepublikowany). Ten przejaw nieważności występuje też w przypadkach, gdy o rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku została zawiadomiona strona, a nie jej pełnomocnik procesowy i ani strona, ani pełnomocnik nie wzięli udziału w tej rozprawie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1972 r., III CRN 236/72, LEX nr 7156; z dnia 4

września 1996 r., III ARN 33/96, OSNP 1997 Nr 6, poz. 89; z dnia 11 września 1997 r., II UKN 228/97, OSNP 1998 Nr 13, poz. 405).

Zdaniem Sądu Najwyższego, analogiczny skutek wywoła nieobecność pełnomocnika spowodowana niezawiadomieniem go o terminie rozprawy nawet wtedy, gdy sama strona została zawiadomiona o terminie o rozprawy. Sąd Najwyższy uznaje bowiem, że strona ustanawiająca sobie fachowego pełnomocnika procesowego czyni to z reguły wówczas, gdy sama nie czuje się na siłach, aby bronić swoich interesów procesowych. Chce zatem, i ma do tego prawo, aby to jej pełnomocnik, a nie ona sama, mógł zapoznać się z istotnym materiałem dowodowym oraz ze stanowiskiem strony przeciwnej i w sposób fachowy odnieść się do niego. Oczywiście jest też, że pozbawienie pełnomocnika możliwości udziału na ostatniej (jedynej) rozprawie przed wydaniem wyroku, na której wyjaśniane są zasadnicze, z punktu widzenia zarzutów strony, okoliczności sprawy, pozbawia ją fachowej pomocy prawnej w bardzo istotnej części postępowania, czego nie da się już naprawić w toku kolejnych czynności (por. wyrok SN Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2016 r. II UK 20/15, LEX nr 2025782).

Z tych przyczyn konieczne było wydanie wyroku kasatoryjnego, w oparciu o dyspozycję art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał przy tym, że nieważnością objęte jest postępowanie w zakresie wskazanym w sentencji. Jak bowiem wyżej wskazano, nieważność postępowania jest konsekwencją braku wiedzy pozwanej o treści twierdzeń i dowodów objętych pismami przesłanymi do strony pozwanej w dniu 1 czerwca 2021 roku oraz w zakresie wyrokowania.